Rhoi tystiolaeth arbenigol i lysoedd a gwrandawiadau

Trosolwg

Mae'r uned hon yn canolbwyntio ar ddisgwyliadau a gofynion tyst arbenigol a'r gofynion cysylltiedig yn ymwneud â chyflenwi tystiolaeth arbenigol gan dyst o'r fath.

Mae'r diffiniad diweddaraf o dyst arbenigol yn datgan:
Person y mae ei dystiolaeth wedi ei bwriadu i gael ei chyflwyno gerbron llys ac sydd â'r sgil neu'r wybodaeth berthnasol a gyflawnwyd trwy ymchwil, profiad neu gymhwysiad proffesiynol mewn maes penodol i roi hawl iddynt roi tystiolaeth o'u barn ac y gall y llys fod angen cymorth annibynnol yn ei chylch.

Er mwyn cynnal statws o'r fath, mae'n rhaid i dystion arbenigol gynnal gwerthfawrogiad diweddar a pherthnasol o'u maes gwybodaeth a diweddaru eu curriculum vitae er mwyn dangos i'r llys eu bod yn gymwys ac yn hygred i gyflwyno fesul achos.

Mae'n rhaid i dystion arbenigol baratoi tystiolaeth yn seiliedig ar lwyfan o degwch, gan ddefnyddio eu gwybodaeth, ymchwil ac ymholiadau ynghylch tystiolaeth achos heb ymateb i ddylanwadau gan bobl eraill sy'n wedi eu hysgogi'n fwy tuag at ganlyniad dymunol. Yn seiliedig ar hyn, dylid paratoi a chyflwyno'r holl dystiolaeth gan arbenigwr yn dryloyw, dylai fod yn atebol, wedi ei ategu gan ddata neu ddeunydd arall lle y bo'n bosibl a'i gyflwyno i'r llysoedd â'r un lefel o annibyniaeth a thegwch, gan ystyried yr holl dystiolaeth ddylanwadol, y ffeithiau a'r amgylchiadau. Os caiff ei herio, dylai tyst arbenigol allu darparu gwybodaeth ategol i egluro eu cysylltiad annibynnol â'r achos i gefnogi eu tegwch.

Ceir tair elfen
1 Paratoi i weithredu fel tyst arbenigol
2 Paratoi i gyflwyno tystiolaeth yn ymwneud ag achos penodol
3 Cyflwyno tystiolaeth arbenigol i lys neu wrandawiad

Grŵp Targed
Mae'r uned hon wedi ei hanelu at unrhyw un y mae'n ofynnol iddynt ddarparu tystiolaeth tyst arbenigol i lys neu wrandawiad.

Meini prawf perfformiad

Rhaid i chi allu:

Paratoi i weithredu fel tyst arbenigol

P1 cael y wybodaeth ddiweddaraf am dueddiadau a datblygiadau perthnasol ym maes eich arbenigedd

P2 cynnal curriculum vitae sy'n benodol i faes eich arbenigedd sy'n cefnogi eich hygrededd i gyflenwi tystiolaeth arbenigol

P3 cydymffurfio â rheolau tystiolaeth a gweithdrefnau llys

P4 cydymffurfio â chyfraith achosion a chanllawiau a gyhoeddwyd ar gyfer tystion arbenigol

P5 cydymffurfio â rheolau datgelu, yn arbennig y rheiny sy'n benodol i dystion arbenigol

P6 cydymffurfio â deddfwriaeth bresennol sy'n cynnwys hil, amrywiaeth a hawliau dynol

Paratoi i gyflwyno tystiolaeth arbenigol yn ymwneud ag achos penodol

P7 llunio'r holl dystiolaeth yn unol â chyfraith achosion a chanllawiau a gyhoeddwyd ar gyfer tystion arbenigol

P8 llunio'r holl dystiolaeth yn ddiduedd, gan adlewyrchu eich safbwynt am yr hyn y credwch sydd fwyaf tebygol, yn seiliedig ar yr holl dystiolaeth

P9 cymryd camau rhesymol i sicrhau eich bod wedi gweld yr holl ddeunydd a allai ddylanwadu'n rhesymol ar ganlyniad eich canfyddiadau a'ch rhesymeg eich hun

P10 cymryd camau rhesymol i gael mynediad i ddeunydd ychwanegol a allai gefnogi honiadau, rhesymeg neu ganfyddiadau yn eich tystiolaeth eich hun

P11 cynnal, er mwyn darparu llwybr archwilio ar gyfer arolygu, cofnod cyflawn a chywir o

P11.1 geisiadau am ddeunydd a wnaed gennych chi

P11.2 deunydd a ddarparwyd ar eich cyfer chi

P11.3 deunydd y gwnaethpwyd cais amdano gennych chi, a

P11.4 deunydd a ddarparwyd gennych chi

P12 dogfennu a labelu unrhyw arddangosiadau a grëwyd gennych chi neu o dan eich goruchwyliaeth chi yn briodol

P13 llunio datganiad(au) clir, cywir a dealladwy yn nodi

P13.1 eich cymwysterau, profiad ac arbenigedd sy'n berthnasol i'r achos

P13.2 y deunydd yr ydych wedi ei ddefnyddio wrth ffurfio eich safbwynt(iau)

P13.3 deunydd yr ydych wedi ei ystyried ond nad ydych wedi ei ddefnyddio wrth ffurfio eich safbwynt(iau)

P13.4 eich safbwynt(iau) a'ch rhesymeg yn cyrraedd y safbwynt(iau) hyn

P13.5 pan fyddwch wedi rhoi safbwyntiau cymwys, manylion y cymwysterau

P13.6 crynodeb o'ch holl gasgliadau

P14 paratoi unrhyw ddatganiadau neu wybodaeth arall sy'n ofynnol gan y llys

P15 cynnal cyswllt â'r rheiny sydd wedi eich ymgysylltu fel tyst arbenigol er mwyn sicrhau eich bod yn cael y wybodaethddiweddaraf, yn cael cyfle i ymateb i unrhyw ddatblygiadau a'ch bod ar gael i fynychu'r llys pan fo angen

P16 ymateb yn brydlon gan ystyried rhybuddion tystion

P17 paratoi cyn y gwrandawiad er mwyn sicrhau eich bod yn gyfarwydd â holl elfennau eich tystiolaeth

P18 cadw'r holl nodiadau a'r deunydd iddynt gael eu harchwilio wrth i chi fynychu'r llys os oes angen

Cyflwyno tystiolaeth arbenigol i lys neu wrandawiad

P19 cyrraedd y lleoliad mewn pryd i ganiatáu ymgynghori ymlaen llaw â thîm yr achos

a'r rheiny sy'n gyfrifol am gyflwyno eich tystiolaeth fel Cwnsler

P20 sicrhau bod eich ymddangosiad personol yn adlewyrchu eich cyfrifoldebau proffesiynol a'ch rôl fel tyst arbenigol

P21 meddu ar yr holl ddeunydd yr ydych wedi ei ddefnyddio i lunio eich tystiolaeth, ar fformat sy'n addas i gael ei archwilio neu ei gyflwyno yn y llys

P22 cyflwyno eich tystiolaeth yn glir ac yn unol â'r ffiniau sy'n gysylltiedig â thystiolaeth arbenigol, gan sicrhau bod eich atebion yn cyd-fynd â'ch cyfrifoldebau proffesiynol

P23 sicrhau bod eich tystiolaeth yn cyd-fynd â'r dystiolaeth yn eich datganiad ac, os ydych yn cael eich denu oddi wrth eich tystiolaeth ysgrifenedig, gofalwch osgoi unrhyw wrth-ddweud posibl

P24 os ydych yn cael mwy o dystiolaeth sy'n gwrth-ddweud eich safbwyntiau a/neu eich rhesymeg, dylech gydnabod hynny

P25 os nad ydych yn gallu ateb cwestiynau penodol trwy ddiffyg gwybodaeth neu ymwybyddiaeth, esboniwch y rhesymau am hyn yn glir

P26 byddwch yn barod, os yw'r dystiolaeth yn cefnogi hynny, i ildio ar bwyntiau a allai fod yn niweidiol i'r parti sydd wedi eich cynnwys fel tyst arbenigol

P27 cyflwyno eich tystiolaeth mewn ffyrdd fydd o gymorth i eraill ddod i'w casgliadau eu hunain, gan ofalu peidio bod yn rhy gadarn o ran safbwynt

P28 bod ar gael yn y lleoliad nes eich bod yn cael eich rhyddhau yn ffurfiol

Gwybodaeth a dealltwriaeth

Mae angen i chi wybod a deall:

Gofynion cyfreithiol a sefydliadol

G1 rheolau tystiolaeth, tystiolaeth arbenigol a chyfraith achosion cysylltiedig

G2 gweithdrefnau a phrotocolau mewn llysoedd a gwrandawiadau

G3 deddfwriaeth benodol a dylanwadau cyfreithiol sy'n berthnasol i'r achos penodol

G4 rheolau datgelu a chanllawiau wedi eu cyhoeddi i arbenigwyr ar dystiolaeth a deunydd heb ei ddefnyddio

G5 canllawiau penodol a ddefnyddir gan y sefydliad yr ydych yn cyflwyno eich tystiolaeth arbenigol ar ei gyfer gan ystyried rheolaeth tystion arbenigol

G6 deddfwriaeth bresennol, polisïau, gweithdrefnau, codau ymarfer a chanllawiau mewn perthynas â hil, amrywiaeth a hawliau dynol

Paratoi i weithredu fel tyst arbenigol

G7 pwysigrwydd cael y wybodaeth ddiweddaraf ynghylch tueddiadau perthnasol a datblygiadau ym maes eich arbenigedd, a sut i wneud hynny

G8 pwysigrwydd cynnal curriculum vitae sy'n benodol i faes eich arbenigedd sy'n cefnogi eich hygrededd i gyflenwi tystiolaeth arbenigol, a sut i wneud hynny

G9 pwysigrwydd cael y wybodaeth ddiweddaraf am ddeddfwriaeth bresennol, rheolau a chanllawiau'n ymwneud â gweithredu fel tyst arbenigol a sut i wneud hynny

G10 sut i lunio datganiad safbwynt arbenigol

G11 sut i labeli a chofnodi arddangosion

G12 sut i asesu tystiolaeth achos a chymhwyso eich gwybodaeth er mwyn dehongli materion amhendant

G13 sut i gadw, cofnodi a datgelu deunydd heb ei ddefnyddio

G14 sut i baratoi datganiadau clir, cywir a dealladwy fel sy'n ofynnol gan y llys neu'r gwrandawiad

G15 pwysigrwydd sicrhau eich bod yn gyfarwydd â'ch tystiolaeth er mwyn paratoi ar gyfer y llys neu'r gwrandawiad, a sut i wneud hynny

G16 buddion cadw cyswllt rheolaidd â'r rheiny sydd wedi gofyn i chi fod yn dyst arbenigol iddynt

G17 sut i roi tystiolaeth yn effeithiol mewn llys neu wrandawiad

G18 sut a phryd y gallwch gyfeirio at nodiadau neu arddangosion gwreiddiol

G19 yr amgylchiadau y gellir cyflwyno tystiolaeth safbwynt

G20 dylanwadau yn ymwneud â'r ffordd y gellir cyflwyno tystiolaeth safbwynt

G21 protocolau yn ymwneud â chyswllt â swyddogion llys neu wrandawiad

G22 gweithdrefnau a phrotocolau llys

Cwmpas/Ystod

Paratoi i gyflwyno tystiolaeth arbenigol yn ymwneud ag achos arbennig

1. deunydd
1.1 gwybodaeth
1.2 deallusrwydd
1.3 tystiolaeth
1.4 deunydd heb ei ddefnyddio
1.5 deunydd amherthnasol

Cyflwyno tystiolaeth arbenigol i lys neu wrandawiad

2. deunydd
2.1 gwybodaeth
2.2 deallusrwydd
2.3 tystiolaeth

SFJDA101

Rhoi tystiolaeth arbenigol i lysoedd a gwrandawiadau

Datblygwyd gan	Lantra
Dyddiad cymeradwyo	01 Tach 2008
Dyddiad Adolygu Dangosol	01 Tach 2011
Dilysrwydd	Ar hyn o bryd
Statws	Gwreiddiol
Sefydliad cychwynnol	Skills for Justice
RCU gwreiddiol	SFJDA101
Galwedigaethau perthnasol	Milfeddyg para-broffesiynol
Cyfres/Set	Gweithgareddau Milfeddygol Para-broffesiynol
Geiriau Allweddol	heddlu; llysoedd; gwrandawiadau; darparu tystiolaeth arbenigol